

ZPP.050.73.2024.DL

Warszawa, 22 października 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 4693, złożoną przez Pana Marka Matuszewskiego, Posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, w sprawie społeczno-ekonomicznych konsekwencji alkoholizmu, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Problem kosztów społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych związanych z pićem alkoholu (nie tylko nadmierne picie generuje ww. koszty) jest wieloaspektowym zjawiskiem trudnym do precyzyjnego oszacowania, które można rozpatrywać z kilku perspektyw. Koszty można podzielić na te ponoszone przez osoby prywatne (np. koszty ponoszone przez osoby pijące związane z utraconymi możliwościami, kosztami leczenia lub skutkami ich działań po alkoholu), a także publiczne, ponoszone z budżetu państwa lub z budżetów samorządowych. W szczególności ta pierwsza perspektywa jest niezwykle trudna do oszacowania. Koszty mogą być wymierne (koszty ekonomiczne) oraz niewymierne (np. ból, cierpienie osób uzależnionych i ich rodzin, utrata życia, koszty zdrowotne, w tym psychiczne, koszty przestępczości itp.).

Wymierne koszty spożywania alkoholu, czyli takie które można oszacować na podstawie na podstawie wskaźników (np. wydatków budżetu państwa, wydatków na leczenie ponoszonych przez pacjenta itp.), ponoszone przez Unię Europejską szacowane były średnio na 1,3% Produktu Krajowego Brutto (od 0,9 do 2,4% PKB)¹. Oparte na powyższym

¹ Anderson P., Baumberg B., Alcohol in Europe. (London: Institute of Alcohol Studies (2006)]. Polskie wydanie: Alkohol w Europie, Wydawnictwo Edukacyjne PAMPAMEDIA, Warszawa 2007, s. 45.

szacunku koszty ponoszone w Polsce w 2023 r. można oszacować na ok. 44 mld zł (odpowiednio od 30 do 81 mld zł).

W Polsce prowadzony był w latach 2011-2014² przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych projekt badawczy współfinansowany przez Komisję Europejską pn. Uzależnienia i styl życia we współczesnej Europie – redefinicja problemu (*Addictions and Lifestyles in Contemporary Europe Reframing Addictions Project* – ALICE-RAP), którego jeden z pakietów miał na celu ocenę kosztów finansowych, społecznych i zdrowotnych różnego typu uzależnień: od alkoholu, papierosów, narkotyków oraz hazardu. Wówczas koszty budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządów lokalnych związane z piciem alkoholu oszacowano na poziomie ok. 2 mld zł. Na podstawie opracowanej wówczas metodologii w 2021 r. został przygotowany raport aktualizujący koszty do 2020 r. pt. „Czynniki wpływające na popyt na alkohol w kontekście kosztów społecznych i ekonomicznych w Polsce. Zmiany wysokości danin publicznych i model ceny minimalnej a spożycie alkoholu i wpływy do budżetu” autorstwa dr Katarzyny Obłąkowskiej i dra Artura Bartoszewicza². W raporcie zidentyfikowano następujące koszty ekonomiczne związane z piciem alkoholu:

Szacowane wartości rocznych kosztów społeczno-ekonomicznych
spożywania alkoholu w Polsce na 2020 r.

Typ kosztu społeczno-ekonomicznego	Szacowana roczna wartość w PLN
Przedwczesna śmiertelność wynikająca z nadużywania alkoholu	84 000 000 000,00
Utracona wartość wpływów podatkowych z uwagi na łączną liczbę utraconych lat aktywności zawodowej	2 061 535 466,88
Obsługa przez policję przestępstw będących następstwem spożycia alkoholu	67 179 272,79
Obsługa prokuratorska zdarzeń będących następstwem spożycia alkoholu	136 810 800,00
Obsługa sądowa spraw w sądach powszechnych będących następstwem spożycia alkoholu	185 328 000,00
Obsługa kuratorska spraw mających swoje źródło w nadużywaniu alkoholu	70 452 720,00
Obsługa przez straż graniczną spraw związanych z tematyką alkoholu	92 172 471,12
Obsługa przez służbę celną spraw związanych z tematyką alkoholu	73 032 721,92
Koszty więziennictwa związane z odsiadaniem kar przez osoby nadużywające alkoholu	226 340 205,00

² <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2022/11/czynniki-wplywajace-na-popyt-na-alkohol-w-kontekscie-kosztow-spoecznych-i-ekonomicznych-w-polsce.pdf>.

Koszty hospitalizacji przypisywane alkoholizmowi	574 676 375,00
Koszty dodatkowych konsultacji	88 228 595,00
Koszty ambulatoryjne i pogotowia ratunkowego usług świadczonych wobec osób po spożyciu alkoholu	52 120 250,00
Koszty leków refundowanych przez NFZ spożywanych przez osoby nadużywające alkohol	247 520 000,00
Wartość utraconego PKB z uwagi na utratę zasobów pracy w wyniku śmiertelności z przyczyn nadużywania alkoholu	2 120 899 608,86
Wartość utraconego PKB z uwagi na wyłączenie z pracy związane z chorobami alkoholowymi	2 043 228 771,86
Koszty zabezpieczenia społecznego, które można przypisać do spożycia alkoholu	253 329 440,00
Świadczenia pomocy społecznej kierowane do osób i rodzin dotkniętych przemocą osób będących pod wpływem alkoholu	140 367 500,00
Świadczenia z systemu pomocy społecznej dla bezdomnych rodzin z problemem alkoholowym	52 325 000,00
Koszty związane z funkcjonowaniem izb wytrzeźwień	61 425 000,00
Wynagrodzenia osób uczestniczących w gaszeniu pożarów powstałych z wyniku zaproszenia ognia przez osoby będące pod wpływem alkoholu	1 222 494,00
Wydatki publiczne na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów alkoholowych	702 975 000,00

Tym samym łączna wartość kosztów społeczno-ekonomicznych wynikających ze spożywania alkoholu w Polsce szacowana jest na 93,3 mld PLN.

Oprócz kosztów ekonomicznych, picie alkoholu, jak wspomniano wcześniej, generuje też koszty społeczne ponoszone zarówno w środowisku rodzinnym jak i szerszej społeczności, o których też należy pamiętać z perspektywy szkód powodowanych przez picie alkoholu. Można do nich zaliczyć m.in. problemy:

- I. w środowisku rodzinnym:
 - dzieci z rodzin z problemem alkoholowym wymagające wsparcia – wg szacunków przeprowadzonych na podstawie wyników badania „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostęp do psychiatrycznej opieki zdrowotnej – EZOP Polska” 943 tys. dzieci i młodzieży w wieku poniżej 18 lat ma rodziców z problemami wynikającymi z picia. Populacja ta stanowi ok. 13% tej grupy wiekowej;
 - FASD - dane z projektu badawczego ALICJA pozwalają stwierdzić, że w grupie wiekowej 7-9 lat co najmniej 20 na 1 000 dzieci spełnia kryteria Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD – *Fetal Alcohol Spectrum Disorder*), w tym 4 na 1 000 dzieci ma FAS;

- związane z przemocą domową: liczba wszczętych w 2022 r. procedur „Niebieska Karta” – 83 196, liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” – 92 789³; wg danych Policji z 2022 r. na 62 244 osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie 31 807 było pod wpływem alkoholu;
- II. w środowisku lokalnym, np. problemy związane z nadużywaniem alkoholu przez pracownika ponoszone przez pracodawców czy współpracowników (zaniżona wydajność pracy, niewłaściwe relacje ze współpracownikami, klientami, przełożonymi itp.) czy problemy w środowisku sąsiedzkim;
- III. związane z bezpieczeństwem publicznym:
 - przestępstwa popełniane pod wpływem alkoholu;
 - wypadki drogowe: z danych policji wynika, że „w 2023 roku użytkownicy dróg (kierujący, piesi, pasażerowie) będący pod działaniem alkoholu uczestniczyli w 2 074 wypadkach drogowych (9,9% ogółu wypadków), śmierć w nich poniosło 290 osób (15,3% ogółu zabitych), a 2 263 osoby odniosły obrażenia (9,4% ogółu rannych”⁴.

Z uwagi na wspomnianą wcześniej złożoność problematyki kosztów związanych z pićm alkoholu nie sposób odpowiedzieć precyzyjnie na temat ich wysokości, tym bardziej odnieść ich wysokości do dochodów uzyskiwanych z akcyzy nałożonej na napoje alkoholowe.

Przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu oraz szkodom powodowanym przez jego spożywanie są jednym w kluczowych obszarów działań Ministerstwa Zdrowia. Na bieżąco analizowane są skuteczne strategie ograniczania spożycia alkoholu. Należą do nich: kształtowanie odpowiedniej polityki cenowej alkoholu, czyli ograniczenie dostępności ekonomicznej, ograniczenie dostępności fizycznej oraz zakazy i ograniczenia reklamy i promocji napojów alkoholowych, wraz ze skutecznym egzekwowaniem prawa w tym zakresie.

Według danych publikowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2023 r. spożycie 100 % alkoholu wyniosło 8,93 l *per capita*, wynik ten utrzymuje się na podobnym poziomie na przestrzeni kilkunastu ostatnich lat⁵). W latach 2022–2023 odnotowano niewielki spadek spożycia alkoholu. Jedynie podejmowanie dalszych, konsekwentnych oddziaływań o potwierdzonej

³ <https://www.gov.pl/web/rodzina/sprawozdanie-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzynie-za-rok-2022>.

⁴ <https://statystyka.policja.pl/download/20/423450/Wypadkidrogowe2023.pdf>.

⁵ <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/09/Spozycie-napojow-alkoholowych-na-jednego-mieszkanca2023.pdf>.

skuteczności może skutkować utrzymaniem trendu spadkowego w zakresie spożycia alkoholu, a tym samym poprawą sytuacji zdrowotnej w tym zakresie.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/